

KULTUR

Kulturredaktör Nina Marjavaara 036 – 30 40 73
Epost nina.marjavaara@jonkopingsposten.se
Fax 036 – 12 27 15

Hon har skrivit om integration och konsumtion. I sin kommande roman "Egenmäktigt förfarande" dissekerar Lena Andersson det kanske svåraste ämnet av alla – kärlek. Och det på sitt alldeles egna sätt.

Konsten att älska à la Andersson

HON ÄR KÄND för att utmana invanda föreställningar och argumentera rationellt för sina ståndpunkter.

Vad blir resultatet när en sådan författare tar sig an ämnet kärlek? Jo, "Egenmäktigt förfarande", en roman som gestaltar en hjärtknipande historia och därtill presenterar en analys av kärleken som fenomen.

Det manus som nu ligger med ett oräkneligt antal hundron i min väska började Lena Andersson kämpa med för tio, elva år sedan.

Jag har länge försökt samla ihop mig till detta. Nästan alla mina böcker, utom den första möjligen, har haft kärlek som bitema. Men jag har alltid vetat att jag någon gång ville göra det till huvudsak.

"EGENMÄKTIGT FÖRFARANDE" berättas av Ester Nilsson, en poet som på bokens första sida presenteras som en person som är övertygad om att "människorna var gjorda sådana att de erfor världen såsom den var om de bara var uppmärksamma och inte ljög för sig själva".

När Ester Nilsson faller handlost för den framgångsrika och opålitliga konstnären Hugo Rask vänds hennes värld upp och ner och hon lär sig snabbt konsten att ljuga hejvilt för sig själv – alla medel är tillåtna för att inte göra lidandet mer outhärligt än vad det redan är.

BESKRIVNINGEN AV Esters kval kontrasteras av en saklig, allvetande berättare som utdelar träffande – och beska – sanningar om kärlekens psykologi.

Den allvetande berättaren behövs för att sätta Esters känslor på plats. Bara känslor blir hopplöst geggigt. Och jag ville inte ha en fallstudie, jag ville komma åt det allmäntliga, förklarar Lena Andersson som låter ana att hon har gedigen erfarenhet på området.

Är det du som är Ester?
Lena Andersson skrattar lite.

Ja! I det inre livet är det väl till viss del så... Man kan inte skriva det här utan att ha varit med om något i den här vägen. Jag har ägnat väldigt mycket tid i mitt liv åt att fundera på varför det stod så där i ett sms, varför det inte kom och när jag ska skicka mitt nästa.

I viss mån blir även sms-mottagaren Hugo Rask dis-sekerad i boken. Under charmen träder en självupptagen

Temat är kärleken och Lena Andersson är författaren. Hon har gjort sig känd som en vass och orädd debattör.

OBS Bilden är ett montage: ANDREAS H NILSSON/SCANPIX/NATUR OCH KULTUR

Jag har länge försökt samla ihop mig till detta. Nästan alla mina böcker, utom den första, har haft kärlek som bitema.

konstnär och konfliktradd man fram.

Du är inte rädd att han blir för schablonartad?
Schabloner är schabloner för att de är sanna. En del av dem i alla fall. Jag har ju träffat sådana här människor och de kan inte lämnas utanför berättelsernas värld för att de stämmer för väl med vad vi förväntar oss. Kärleken är också en schablon, säger Lena Andersson.

Därför har hon vinnlagt sig om att med stor precision fånga hur det går till när två

personer faller i de evigt upprepade kärleksfällorna.

Jag ville utforska hur man blir till i en relation. Han gör henne till den hon är, som han sedan irriterar sig på. Hur ser det ut när en sådan person utövar sin makt? Hur går det till exakt? Hur låter han, hur pratar han? Med vilka meningar, med vilket kroppspråk?

ÄLTANDET ÄR SOM bekant en central komponent i den olyckliga kärleken. Den kärlekskranke läsaren som förmår ta till sig analysen i "Egenmäktigt förfarande" riskerar dock att få ett hårt uppvaknande.

Vad hoppas du väcka för känslor i läsaren?

Schabloner är schabloner för att de är sanna. En del av dem i alla fall. Jag har ju träffat sådana här människor och de kan inte lämnas utanför berättelsernas värld för att de stämmer för väl med vad vi förväntar oss. Kärleken är också en schablon, säger Lena Andersson.

Därför har hon vinnlagt sig om att med stor precision fånga hur det går till när två

Lisa Boda

FAKTA: Lena Andersson

FÖDD: 1970.

BOR: I Stockholm.

LEVER I: Ett harmoniskt förhållande sedan 1,5 år, trots att "närhet alltid innebär friktion".

TIDIGARE BÖCKER I URVAL: "Var det bra så?", "Duck city", "Slutspelet".

AKTUELL: Romanen "Egenmäktigt förfarande" kommer ut i mitten av augusti. Skriver uppmärksammade kolumner i Dagens Nyheter.

OM HON KAN TÄNKA SIG ATT SKRIVA HUGO RASKS BOK: "Ja, det tror jag. Det måste inte vara hans, eller en mans. Men överläggets berättelse är jag intresserad av. Det är också plågsamt att ha någon som man inte gillar lika mycket efter sig".

FAKTA: Citat ur boken

ETT TYPISKT CITAT UR BOKEN:

"STYRKA VÄCKER BEUNDRAN men inte kärlek. Det brustna hos människan är det som inger kärlek. Men det brustna räcker inte. Det måste kompletteras med autonomi och självdistans. Sprickor skapar ömhet men förr eller senare alstras aggressioner av det som väcker ömhet. (...) Ester fick inga svar oavsett om hon gjorde sig stark, svag eller full av sprickor. Inte på hela veckan kom det något livstecken från honom."

"Jag har ägnat väldigt mycket tid i mitt liv åt att fundera på varför det stod så där i ett sms, varför det inte kom och när jag ska skicka mitt nästa", säger författaren Lena Andersson.

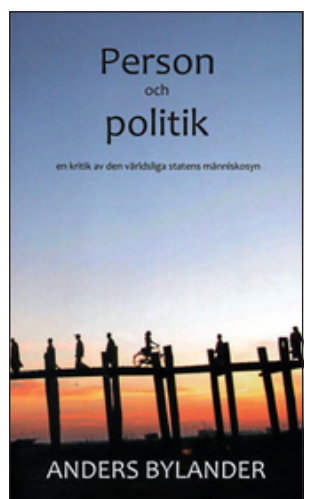
Foto: MAJA SUSLIN/SCANPIX

Utmanande om abort

Vad är en människa? Vad är liv? När blir en människa till? Vad är rätt i förhållande till en annan människa? Hur bestämmer vi i så fall den rätten?

UTGIVET

"Person och politik – en kritik av den världsliga statens människosyn" Anders Bylander Atremi

Anders Bylander. Foto: ARNE FREIJU

Jönköpingsdebattören Anders Bylander har skrivit "Person och politik", ett inlägg i abortdebatten.

Med utgångspunkt i en närläsning av abortkommitténs betänkande "Rätten till abort" (SOU 1971:58), som ledde fram till nuvarande abortlag från 1975, för Bylander en minst sagt kritisk diskussion om den liberalisering som då skedde av möjligheterna till abort.

Det övergripande budskapet i arbetet är att liv är skyddat från befruktning-ögonblicket. Därmed är överhuvudtaget abort som medicinsk metod synnerligen problematisk, menar Bylander.

Han gör det med avstamp i dels det religionshistoriska arvet (1 000 år av skyddat liv släcktes på några få år), dels genom argumentation runt naturrätt kontra positiv rätt.

Rättsdiskussionen hakar i sin tur i det berörande temat: den katolska synen på abort måste vara den rätta.

NATURRÄTTEN ÄR EN rätt given av något som står över mänsklig förmåga – en gud eller naturen själv. Den positiva rätten följer folksuveränitetsprincip, där alla lagar/rättigheter/skyldigheter kan ändras genom majoritetsbeslut i det folkvalda parlamentet.

Där den kristna kanoniska rätten byggde på vördnad för livet, bygger den positiva på vad folket vill", säger Bylander utifrån främst religiösa grunder, vilket är logiskt: den som hävdar naturrättens överlägsenhet ser också vissa värden som mer eller mindre statiska.

Det här blir särskilt tydligt i den tjugo upprepningen av "livets helgd" och de ständigt återkommande referenserna till religionens skrifter. Följaktligen citeras över flera sidor Katolska kyrkans Katekes.

Givetvis är detta tänkt att underbygga argumentationen, men läsaren har redan från början mer än tydligt fattat vad Bylander vill förmedla.

NATURRÄTTEN SOM argument i abortfrågan är alltså en självklar bas för den som hävdar den andliga trons överlägsenhet. Det är ju Gud och de heliga skrifterna som ska vägleda människorna i grundläggande livsval, moral och praktiskt handlande.

Bylander anser till exempel att majoritetsbeslut i Sveriges riksdag (som 70-talets abortliberalisering) slår ut vad som borde vara oantastliga värdegrunder, vilka bars upp av tidigare generationer och traditioner genom vår kristna historia.

Därmed får folkmajoriteten härja fritt på genuina värderingar och minoritetens bestånd.

PROBLEMET FÖR Bylander är dock att naturrätten, till skillnad från dess motpol, den positiva rätten, inte känner några naturliga gränser.

Genom lagarna kan folket självt underkasta sig den lydighet det är villigt att acceptera. Normerna kan utvidgas, begränsas eller avskaffas efter behov och förändrade attityder.

Detta är inte möjligt med en av Gud given lag – vem

Faktum är att Bylander ändå lyfter en svår, moralisk samhälls- och samsvetsfråga till en högst intressant nivå – intellektuellt och mänskligt.

kan rösta bort Herren? Därmed vilar ett demokratiskt legitimitetsproblem i äskten att somliga principer står över folkets önskan: varför ska just abortfrågan (och vissa andra religiöst präglade frågor) vara undantagen härifrån?

Än mer diskutabelt blir det när Bylander konstaterar, närmast som en sammanfattning av sin kritik: Abortförespråkarna "har inte lyckats urskilja att abortfrågan i sig rymmer en etisk problematik oberoende av all religion".

Det här Bylander rätt i. För egentligen är det väl just detta som är det riktigt problematiska – men också det som gör att vi kan förhålla oss till och påverka etiken genom bland annat lagstiftning (positiv rätt).

MINA INVÄNDNINGAR i all ära.

Faktum är att Bylander ändå lyfter en svår, moralisk samhälls- och samsvetsfråga till en högst intressant nivå – intellektuellt och mänskligt. Även om jag på inget sätt är lika övertygad om svaren på de i ingressen ställda frågorna som Bylander, rymmer abortfrågan aspekter som vi måste våga diskutera också 2013.

Nyligen lättade Irland något på sin stränga förbudslag. Malta går i motsatt riktning. Abortdebatten lever i Europa. Mot bakgrund av den medicinska utvecklingen, där för tidigt födda kan räddas i vecka 21 och där alltför avvikande egenskaper smidigt kan upptäckas i magen är det angeläget att diskutera den intressekonflikt abort är och förblir.

Unna dig därför utmaningen att läsa Bylander – och ta själv ställning. Att han är en eminent språkmed skadar inte. Stilen är lika brutalt effektiv som elegant.

"Det är påfallande med vilken hänförelse abortkommittén och många remissinstanser kastar sig i armarna på sin nya sköna värld."

Det är påfallande med vilket engagemang en skribent kan ta sig an ett ämne.

Text: Dan Sylvebo 036-30 40 72 dan.sylvebo@jonkopingsposten.se

JK Rowling utreder läcka

HARRY POTTER-FÖRFATTAREN JK Rowling har hamnat i luven med sina advokater efter avslöjandet om att hon skrivit deckaren "The cuckoo's calling" under pseudonymen Robert Galbraith.

Nyhetsbyrån Reuters rapporterar att JK Rowling själv nogna undersökt hur hon kunde avslöjas då enbart en handfull personer kände till Robert Galbraiths verkliga identitet.

Hennes utredning visar nu

att läckan kom från den advokatbyrå som hon anlitar. Twitter-tipsen till Sunday Times, som avslöjade vem som låg bakom pseudonymen, skrevs av en kvinna som är bästa kompis med hustrun till en av advokatbyråns delägare.

Det har inte varit någon angenäm upplevelse att i dagar fundera över hur en kvinna jag aldrig hört talas om förrän i söndags kunde veta något som flera av mina äldsta vänner inte visste,

säger JK Rowling enligt Reuters.

Att säga att jag är besviken är en underdrift. Jag hade väntat mig total sekretess från en ansedd advokatfirma och känner mig väldigt arg över att jag litade på dem.

Advokatbyrån ber i ett uttalande JK Rowling om ursäkt.

Efter avslöjandet har "The cuckoo's calling", som tidigare sålt blygsamt, gått som en raket på topplistorerna. (TT Spektra)

JK Rowling. Foto: JOEL RYAN

Ny chef tar över

MUSIK- OCH TEATERMUSEET i Stockholm har fått en ny chef. Daniel Wetterskog, tidigare publik chef på Tekniska museet, tillträder chefsposten i höst. 35-åriga Wetterskog har en gedigen museibakgrund. Han har bland annat varit chef för museet och konsthallen i Örnsköldsvik och för Luna kulturhus i Södertälje. Han kommer till ett museum som i början av 2014 stänger för en upp till två år lång renovering. I ett pressmeddelande säger

Daniel Wetterskog. Foto: ANNA GERDÉN

Wetterskog att han vill jobba ännu mer med interaktivitet på musik- och teatermuseet. (TT Spektra)

Toibin kan få Bookerpriset

IRLÄNDAREN COLM TOIBIN och britten Jim Crace har nominerats till årets Man Booker-pris.

De båda är de enda författare som har nominerats till priset tidigare år. Annars är den långa nomineringslistan ovanligt brogig den här gången, skriver The Guardian.

3 av de 13 författare vars böcker finns med på listan är debutanter: NoViolet Bu-

lawayo, Eve Harris och Donal Ryan.

Men den bok som lyfts fram som den mest udda volymen är "The kills" av Richard House, en tegelsten på 1 000 sidor som också har både film- och ljudspår som bonusmaterial.

Den 10 september presenteras en nedkortad nomineringslista och den 15 oktober tillkännages årets vinnare. (TT Spektra)

Colm Toibin. Foto: FREDRIK SANDBERG/SCANPIX

Mästerverk tros ha eldats upp

SJU VÄRDEFULLA tavlor av konstnärer som Picasso, Matisse och Monet kan ha eldats upp i Rumänien, uppger Reuters.

Enligt rumänsk polis har tre av tavlorna bevisligen gått upp i rök - hur det ligger till med de övriga fyra tavlorna är oklart.

Målningarna stals från det holländska Kunsthall-museet i fjol. I år lyckades rumänsk polis gripa flera misstänkta

gärningsmän, fast utan att få tag på tavlorna.

Strax efteråt uppgav en mor till en av de misstänkta att hon eldat upp mästerverken för att skydda sin son. Huruvida kvinnan talade sanning var länge oklart, men nu hävdar alltså polis att de funnit bevis för att åtminstone tre av tavlorna har eldats upp.

Målningarna uppges vara värda flera hundra miljoner kronor. (TT Spektra)

Tavla av Pablo Picasso som kan ha eldats upp i Rumänien. Foto: UNCREDTED